

Eindverslag

van de studie naar de

positie van man en vrouw in de gemeente.

14 mei 2010

Eindverslag studie positie man/vrouw in de gemeente

Aanleiding

De oudstenraad had besloten voor de periode 2008-2009 onder meer een studiegroep in te stellen die een Bijbels onderbouwde studie zou maken van de onderscheiden plaats van man en vrouw in de gemeente.

De keuze voor dit onderwerp werd ingegeven door de regelmatig terugkerende vraag of het niet achterhaald is dat vrouwen binnen de gemeente nog steeds worden uitgesloten van verschillende (leidinggevende) functies.

Een hernieuwd onderzoeken wat Gods Woord ons hierover te zeggen heeft was daarom zeker op zijn plaats.

Op 28 september 2009 is deze studiegroep van start gegaan.

Taakstelling studiegroep

Van de studiegroep werd verwacht dat zij de belangrijkste vragen, die rond het thema over de onderscheiden positie van man en vrouw in de gemeente spelen, aan de hand van de Bijbel zouden bestuderen en met elkaar bespreken. De resultaten daarvan dienden te worden gerapporteerd aan de oudstenraad. Aan eventueel verschillende opvattingen van broeders en zusters moest recht gedaan worden. Met andere woorden, bij verschil van opvatting dienden de verschillende standpunten Bijbels onderbouwd en zoveel mogelijk inhoudelijk toegelicht, worden verwoord en gerapporteerd aan de oudstenraad.

De oudstenraad bepaalt uiteindelijk de koers, die zal worden gevolgd, en zal deze verantwoorden naar de gemeente in een gemeentevergadering. Uit dien hoofde woonde tenminste één oudste als deelnemer alle studieavonden bij.

Studieproces

Op de eerste studieavond werden de te behandelen onderwerpen geïnventariseerd en de werkwijze met elkaar afgesproken.

Dit resulteerde in 8 studieavonden met de volgende onderwerpen:

1. Positie man/vrouw in scheppingsorde
2. consequenties zondeval en verlossing voor verhoudingen man/vrouw in het algemeen, het huwelijk en de gemeente
3. Welke functies komen we in de Nieuw Testamentische gemeente tegen, die door vrouwen worden vervuld en hoe beoordelen wij de zogenaamde "zwijgtaksten".
4. Ambten en gaven in de gemeente; vraagstuk van gezag en onderwerping.
5. Hoe moeten we de passages verstaan, waarin diverse kledingvoorschriften worden gegeven.

Voorafgaand aan de studieavonden hadden de leden van de studiegroep ter voorbereiding ieder voor zich enige literatuur geraadpleegd. Dit leverde het volgende totaalbeeld:

J.I. van Baaren	Diverse Bijbelvertalingen en commentaren
H. Bette	De vrouw in de gemeente
L. Cunningham en D.J. Hamilton	Vrouw wel of niet spreken in gemeente, in Studiebijbel
M. Dieperink	Waarom geen vrouwen
www.eghw.nl	God roept de vrouw
R. de Groot	Plaats van de vrouw in de gemeente
	Leiding en gezagstructuur in de gemeente
	Plaats van de vrouw in de leiding en gezagstructuur van de gemeente

M.H. Guijt-Guijt	Geroepen als vrouw
G. Huls	De vrouw in de kerk
ICS brochure	Op haar plaats: Vrouwen over hun positie in kerk en maatschappij
Wim Malgo	Bijbelse antwoorden op 350 levensvragen
R.H. Matzken	Emancipatie in Bijbels perspectief
NBG brochure	Discussie over vertaling van 1 Cor. 11 (hoofdbedekking van de vrouw)
David Pawson	Sleutels tot de Bijbel
R. Seldenrijk	Man en vrouw in de traditie der eeuwen
Alexander Strauch	Leiderschap in de gemeente
M. Verkerk	Sekse als antwoord
George en Dora Winston	Vrouwen in de gemeente van Christus

Uit de gelezen literatuur is gebleken dat het geen gemakkelijk onderwerp is. De Bijbelgedeelten, die ten grondslag liggen aan de verschillende visies lijken al naar gelang de vooronderstellingen van de schrijvers verklaard te worden. De veelzijdige betekenissen van sommige Griekse en Hebreeuwse woorden worden dan ook gebruikt om eigen opvattingen Bijbels verantwoord te staven. De argumentatie komt in een aantal gevallen gekunsteld over.

De studiegroep heeft getracht het getuigenis van de Schrift over de onderscheiden positie van de vrouw en de man zo zuiver mogelijk te benaderen. We moeten erkennen dat de Bijbel niet een direct antwoord geeft op de studievraag. De studiegroep heeft dan ook niet de pretentie om het antwoord gevonden te hebben te midden van de bestaande tegenstrijdige meningen rond dit onderwerp. Wel meent de studiegroep dat in dit verslag recht wordt gedaan aan het Bijbels getuigenis over de positie van de vrouw in de gemeente.

In een tweetal slotbijeenkomsten werd de eindrapportage rond dit thema met elkaar besproken en vastgesteld.

In totaal zijn er in de periode van 28 september 2009 tot en met 13 april 2010 acht studieavonden gehouden. De studieavonden zijn in een goede harmonie verlopen. Er was respect voor elkaars opvattingen.

Er gebeurde in de laatste bijeenkomst wel iets waarmee ook rekening moet worden gehouden bij de verdere besluitvorming rond dit onderwerp. Toen op grond van de resultaten van deze studie en de daaruit getrokken conclusies werd aangegeven welke consequenties dat vervolgens heeft voor de inzetbaarheid van vrouwen binnen onze gemeente kon een studielid zich daar absoluut niet in vinden, omdat hij dit in tegenstrijd vindt met de Bijbel. Dit ondanks het feit dat dit lid het merendeel van de bijeenkomsten heeft bijgewoond en tijdens de besprekingen niet was gebleken dat hij het niet eens was met de resultaten van de studieavonden. Zijn uitleg achteraf was dat hij zijn commentaar nog niet eerder had geuit omdat er volgens hem nog geen duidelijke conclusies geformuleerd waren, waaruit hij kon opmaken tot welk eindoordeel de studie zou leiden. Hiermee werd duidelijk dat de twee in de Bijbel voorkomende teksten, die vrouwen verbieden te spreken/onderwijzen, dermate absoluut kunnen worden ervaren, dat een genuanceerder standpunt op grond van de Schrift in zijn geheel, soms moeilijk kan worden aanvaard.

Resultaten van de studieavonden.

1. Positie man/vrouw in de Scheppingsorde

Schepping van man en vrouw

De schepping van de mens wordt in Genesis tweemaal beschreven, te weten in Gen. 1:26-28 en in Gen. 2:18-25.

In Gen. 1 wordt de schepping van de mens op hoofdlijnen geschetst terwijl in Gen. 2 meer details worden gegeven.

In Gen. 1 valt alle nadruk op de schepping van de mens naar Gods Beeld. Manlijk en vrouwelijk.

Opvallend is dat in tegenstelling tot de andere scheppingsdagen bij de schepping van de mens niet uitsluitend gesproken wordt in scheppende zin: “en God zei: “ maar met de toevoeging “Laat Ons” mensen maken naar ons beeld en onze gelijkenis. Man en vrouw zijn niet los van elkaar te zien, maar zijn samen mens, en in die verbinding met elkaar beelddrager van God.

In Gen. 2 blijkt dat er een volgorde in de schepping van de mens lag opgesloten: eerst de man uit de aarde, daarna de vrouw uit de rib van de man. Het is God die zei dat het niet goed is dat de mens(man) alleen zou zijn. Daarom heeft Hij een hulp gemaakt die bij hem past. En volgens Gen. 2 is de vrouw “been van zijn been en vlees van zijn vlees”.

Er ligt ook een verwijzing naar de huwelijksrelatie waarin de man zich hecht aan zijn vrouw en beiden tot één vlees zullen zijn.

Het woord dat is vertaald met “die bij hem past” wordt ook vertaald met “tegenover hem”. Het tegenover geplaatst zijn houdt in dat de man ziet wat de vrouw niet ziet en andersom. Ze hebben elkaar beiden nodig bij het vervullen van hun opdracht.

In beide scheppingsverhalen wordt ons niet verteld hoe de rolverdeling tussen man en vrouw is. Bijbels gezien heeft het woord hulp ook niets te maken met gezag, ondergeschiktheid of onderwerping. God zelf wordt bijvoorbeeld onder meer in de Psalmen regelmatig aangeduid als mijn hulp en mijn bevrijder, mijn hulp en schild (Ps.33:20;70:5, 115:9; 121:2).

Uit deze twee scheppingsverhalen is het volgende af te leiden:

- God schiep de vrouw uit de man, omdat Hij het niet goed vond dat de man alleen was. Hij had een “hulp tegenover hem” nodig.
- er is sprake van wederzijdse afhankelijkheid
- man en vrouw zijn niet gelijk, wel gelijkwaardig en aparte persoonlijkheden
- Of er sprake was van leiderschap van de man en ondergeschiktheid van de vrouw valt niet af te leiden uit het scheppingsverhaal. Blijkbaar was er sprake van een perfecte relatie met elkaar, waar wederzijdse dienstbaarheid van nature aanwezig was.

De zondeval

In Genesis 3 staat beschreven hoe de mens tot zonde kwam en wat de gevolgen daarvan zijn voor de mens.

De vrouw werd door satan verleid en at van de verboden vrucht en gaf die ook aan haar man, die ook daarvan at. Het gevolg was direct de verstoring van de relatie met elkaar en tussen de mens en God. God ging de confrontatie met de mens aan en riep hem te voorschijn. Of Hij de man daarop aansprak of de mens als man en vrouw blijft onduidelijk. De moeilijkheid is dat het Hebreeuwse woord zowel met Adam als mens wordt vertaald. Uit de context zou afgeleid kunnen worden dat Adam hier als eerste werd aangesproken door God. Adam verwees naar zijn vrouw, vervolgens liet God de vrouw verantwoorden wat ze had gedaan en de vrouw verwees weer naar de slang.

Vervolgens schetst God de gevolgen voor mens, dier en al het geschapene.

Uit het relaas van de zondeval is het volgende af te leiden m.b.t. de onderlinge verhoudingen:

- de man wordt als eerste aangesproken door God. Is dat omdat hij het “hoofd” is van zijn vrouw en haar had moeten beschermen?
- Zowel man als de vrouw werden ter verantwoording geroepen. Beiden hadden hun eigen verantwoordelijkheid.
- De man werd verweten dat hij naar zijn vrouw had geluisterd en niet gehoorzaam is geweest aan Gods gebod. Bij de vrouw wordt alleen maar vermeld wat de gevolgen van haar zonde is.
- De “claim” van de vrouw op de man en het heersen van de man over de vrouw zijn gevolgen van de zondeval, tekenen van de verstoorde relatie.

Verwijzingen in het N.T. naar de scheppingsorde.

In Matt. 19:4-6 en Marc. 10:4-9 wordt door de Here Jezus in het kader van het huwelijk verwezen naar Gen. 2:24. Man en vrouw worden tot één vlees. Zo is de schepping bedoeld. En deze eenheid mag niet meer verbroken worden. Wat God samenvoegt scheidt de mens niet. Jezus grijpt terug op de situatie vòòr de zondeval als richtsnoer voor het menselijk gedrag en handelen.

Ook in Efeze 5:21-33 wordt door Paulus teruggesproken op Gen. 2:24 in een hoofdstuk dat handelt over het huwelijk, dat hij bovendien als een beeld ziet van de relatie tussen Christus en de gemeente.

Kern is dat vrouwen hun mannen onderdanig dienen te zijn en mannen hun vrouwen dienen te eren, lief te hebben. Hetzelfde schrijft Paulus kernachtig in Col. 3:18 en 19.

Ook Petrus heeft in 1 Petr. 3:1-7 dezelfde boodschap voor man en vrouw.

In 1 Cor. 11:3-16 spreekt Paulus over de wijze waarop de man resp. de vrouw dient te bidden/profeteren in de gemeente. Daarbij wordt een voorschrift gegeven omtrent de haardracht van de vrouw. In dit kader doet Paulus de uitspraak dat de man het beeld en de heerlijkheid van God is en de vrouw de heerlijkheid van de man. Vervolgens wordt verwezen naar de schepping van man en vrouw, die niet los van elkaar zijn te denken.

In 1 Tim. 2:9-15 geeft Paulus aan Timotheus instructies hoe de vrouwen zich dienen te gedragen. In dit gedeelte geeft hij aan dat hij niet toestaat dat een vrouw onderricht geeft of gezag over de man heeft. Als reden hiervoor geeft Paulus aan dat de man eerst is geformeerd en daarna Eva en dat Adam zich niet heeft laten verleiden, maar de vrouw door de verleiding in overtreding is gevallen.

Conclusies:

- 1.1. Uit het scheppingsverhaal is niet precies af te leiden wat de onderscheiden positie van man en vrouw is. Er wordt op geen enkele wijze aangegeven hoe de samenwerkingsrelatie tussen man en de vrouw vorm is gegeven. Ze zijn gelijkwaardig en volledig op elkaar aangewezen; en afhankelijk van elkaar, samen "mens".
- 1.2. Zowel man als vrouw dragen een eigen verantwoordelijkheid naar God en t.o.v. elkaar.
- 1.3. Het heersen van de man over de vrouw is geen scheppingsopdracht maar het gevolg van de zondeval.
- 1.4. De beschreven relatie tussen man en vrouw in het scheppingsverhaal duidt op een huwelijksrelatie, zoals ook blijkt uit de verwijzingen van Jezus en de apostelen in de context van het huwelijk. Er is geen grond voor de gedachte van het hoofdschap van iedere willekeurige man over iedere willekeurige vrouw.

2. Consequenties zondeval en verlossing voor verhoudingen man/vrouw in het algemeen, het huwelijk en de gemeente.

Gewijzigde positie man/vrouw door zondeval

Als gevolg van de zondeval werd de gelijkwaardige positie van man en vrouw verstoord. De man ging over de vrouw heersen. De eeuwen door is dat tot uiting gekomen in de geschiedenis van de mensheid. De vrouwen hebben in zijn algemeenheid hier sterk onder te lijden (gehad). Dit gold evenzeer voor hun maatschappelijke positie als voor hun positie in het huwelijk en de gemeente. In de Joodse traditie kon een man zijn vrouw bij voorbeeld een scheidsbrief geven om allerlei redenen, zeker niet alleen indien sprake was van overspel.

En in de kerkelijke traditie was door de eeuwen heen de plaats van de vrouw in de gemeente zeker niet gelijkwaardig aan die van de man, nog even los van de vraag welke (leidinggevende) functies in beginsel openstaan voor man en vrouw.

Daardoor zijn veel gaven, die God aan de vrouw heeft geschonken, niet resp. onvoldoende benut hetgeen het “welzijn van allen” in de gemeente niet ten goede heeft kunnen komen. Het past ons als gemeente evenzeer om deze schuld te erkennen en te belijden. De opkomende strijd van het feminisme vorige eeuw voor gelijke rechten en autonomie is dan ook grotendeels terecht en wij zouden een vergissing maken om elke aandacht voor een gelijkwaardige positie van de vrouw t.o.v. de man af te doen als “werelds denken”. De gebrokenheid van de schepping raakt helaas tot op de dag van vandaag de relaties tussen mannen en vrouwen op alle niveaus alsmede de relatie tussen Christus en de gemeente. Slechts vervuld van de Heilige Geest kunnen we als gemeente groeien naar het beeld van Jezus en “hervormd worden in de vernieuwing van ons denken”.

Herstel scheppingsorde door het verlossingswerk van Jezus.

Verondersteld mag worden dat het verlossingswerk van Jezus niet alleen een voldoening is van de schuld van onze zonden, maar ook een verandering van onze positie teweegbrengt. In Christus worden we weer teruggelid naar hoe het in de beginne was. We zijn een nieuwe schepping geworden. In Christus hebben we weer toegang gekregen tot onze hemelse Vader. Zijn we deelgenoot geworden van de principes van Zijn Koninkrijk. Man en vrouw staan dan weer in een gelijkwaardige positie “ten opzichte van” elkaar. En ook de verantwoordelijkheden van de man ten opzichte van God resp. zijn vrouw komen dan weer in de juiste verhouding te staan.

Jezus over het huwelijk

Jezus grijpt in de Bergrede (Matt. 5:31-32) en in Matt. 19:1-12 terug op de uitgangspunten in de relatie tussen man en vrouw zoals bij de schepping bedoeld. Gesteld kan worden dat wat acceptabel was in navolging van Mozes, vanwege de hardheid van ons hart, niet acceptabel is vanuit de principes van het nabijgekomen Koninkrijk van God. Hij verwijst in Matt. 19 direct terug naar Genesis 2. De man moet de banden met zijn ouderlijk huis losmaken, zich hechten aan zijn vrouw en één vlees worden met haar, samen “mens” zijn zoals in de schepping bedoeld. Volledig gelijkwaardig aan elkaar.

Paulus over het huwelijk

Paulus wijdt in 1 Cor. 11 en Efeze 5 aandacht aan de positie van man en vrouw. In beide hoofdstukken wordt gesteld dat de man het hoofd is van de vrouw. Het is goed daarbij te realiseren dat het hoofdschap van de man slechts goed is te verstaan vanuit een ander hoofdschap, namelijk Christus als hoofd van de man.

Maar als daaruit afgeleid zou worden dat er sprake is van ondergeschiktheid van de vrouw t.o.v. de man wordt geen recht gedaan aan de context waarin dit wordt genoemd.

In beide Schriftgedeelten wordt overduidelijk aangegeven dat ze gelijkwaardig aan elkaar zijn en van elkaar afhankelijk zijn. Er wordt in de argumentatie teruggesproken op het scheppingsverhaal in Gen. 2.

In de twee genoemde hoofdstukken in de brieven van Paulus gaat het over de relatie tussen man en vrouw in het huwelijk en dus niet over de willekeurige “samenwerkingsverbanden” waarin mannen en vrouwen betrokken zijn.

Vrouw gelijkwaardig aan de man

In de rabbijns joodse traditie werd de vrouw minder geacht dan de man. De man kon om allerlei redenen gemakkelijk scheiden van zijn vrouw. In de tempel bij voorbeeld hadden vrouwen een aparte voorhof en in rechtszaken had haar getuigenis geen waarde.

Jezus brak met deze traditie en toonde in zijn optreden de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Jezus trok bij voorbeeld rond om het evangelie van het Koninkrijk te verkondigen in gezelschap van zijn discipelen en van een aantal vrouwen, die Jezus en de discipelen dienden met wat zij bezaten (zie Luc. 8:2 en 3).

Denk bijvoorbeeld ook aan de bijzondere ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw (Joh. 4) en dat Jezus na Zijn opstanding het eerst aan vrouwen verscheen en vrouwen de eersten waren die de boodschap van de opstanding mochten doorgeven aan de discipelen (Joh. 20:11-18).

Paulus benadrukt in Gal. 3:28 dat in Christus wij allen één zijn. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, vrije of slaaf, man of vrouw!

In Ef. 2:14vv betoogt Paulus dat de scheidsmuur tussen Jood en heiden in Christus is weggebroken, we allen in hem dezelfde toegang hebben tot de Vader. Hier is sprake van gelijkwaardigheid tussen Jood en heiden. Geen bijwoner meer maar medeburger. De twee tot één lichaam verbonden, met God verzoend door het kruis.

Eerder zagen we al dat Paulus in Ef. 5 de gelijkwaardigheid in het huwelijk benadrukt tussen man en vrouw, maar daar ook spreekt over de relatie Christus en de gemeente.

Ongehuwden

Bijzondere aandacht vraagt nog 1 Cor. 7 waarin Paulus, naast regels m.b.t. het huwelijk de positie van de ongehuwde man of vrouw beschrijft. Hij benadrukt dat dit een bevoorrechte positie is omdat ongehuwden hun hele leven in dienst van God kunnen stellen en zich niet hoeven te wijden aan aardse zaken. Niet aangegeven wordt hoe ongehuwden “God behagen”, “zich onverdeeld toewijden aan de Heer”. In tegenstelling tot de aandacht voor de huwelijksrelatie tussen man en vrouw in het Nieuwe Testament wordt nauwelijks aangegeven welke basisprincipes voor mannen en vrouwen –los van een huwelijksrelatie- in de gemeente in zijn algemeenheid gelden.

Ook de positie van mannen en vrouwen ten opzichte van elkaar in het maatschappelijk verkeer krijgt geen noemenswaardige aandacht in het Nieuwe Testament.

Interessant is in dit verband wel hoe Paulus in 1 Cor. 7:17vv. iets laat zien van zijn visie op de geldende opvattingen in de maatschappij. Slavernij keurt hij niet af(!) maar als je vrij kunt worden moet je dat doen. En als je een vrij man(vrouw) bent ben je toch een “slaaf” van Christus.

Maatschappelijke verhoudingen zijn voor hem van ondergeschikt belang ten opzichte van de posities, die we in Christus hebben.

Conclusies:

- 2.1. In Christus is de gelijkwaardigheid van man en vrouw hersteld. Door de eeuwen heen heeft de kerk dit principe vaak veronachtzaamd en in een aantal opzichten de benutting van door God aan vrouwen gegeven geestesgaven belemmerd/verhindert. Daardoor heeft de kerk in zijn algemeenheid het welzijn van allen als gemeenschap niet bevorderd.
- 2.2. Door de veronachtzaming van de gelijkwaardige positie van de vrouw ten opzichte van de man in de gemeente draagt de kerk collectief schuld aan de onderdrukking van vrouwen en past het haar daarvoor schuld te belijden. Daarbij is het van belang na te gaan in welk opzicht ook in onze gemeente de zusters tekort zijn gedaan in het benutten van hun geestelijke gaven.
- 2.3. De onderscheiden positie van man en vrouw wordt in het Nieuwe Testament met name beschreven vanuit het perspectief van het huwelijk.
- 2.4. Jezus heeft vrouwen nadrukkelijk betrokken in zijn bediening, hen hooggeacht in contrast met de heersende Joods rabbijnse en Griekse traditie. Zij waren de eerste boodschappers van de opstanding!
- 2.5. In Christus vervalt het onderscheid onder mensen in wie “de meeste” en “de mindere” is op vele terreinen, waaronder die tussen man en vrouw(Gal. 3:28)
- 2.6. In 1 Cor. 7 noemt Paulus de voordelen van een ongehuwde staat van mannen en vrouwen, omdat ze zich dan onverdeeld kunnen wijden aan de Heer. Wat dit betekent in relatie tot hun functioneren in de gemeente in het bijzonder en in het maatschappelijk verkeer in zijn algemeenheid krijgt geen aandacht.

3. Welke functies komen we in de Nieuw Testamentische gemeente tegen, die door vrouwen worden vervuld.

Een gekleurde bril?

Opvalt dat wanneer gesproken wordt over de positie van vrouwen in de gemeente de discussie vaak wordt gedomineerd door de zogenaamde “zwijgteksten”. Hieronder verstaan we de tekstgedeelten in het Nieuwe Testament, die vrouwen lijken uit te sluiten van bepaalde functies. Op grond van interpretatie van tekstgedeelten zijn vrouwen door de eeuwen heen uitgesloten van leidinggevende functies en onderwijs. Ook binnen onze gemeente worden vrouwen uitgesloten van het vervullen van het ambt van oudste of diaken, het leiden van de zondagse diensten en het verzorgen van de prediking. Wat het geven van onderwijs betreft is het standpunt diffuser. De kinderen ontvangen geestelijk onderricht in de gemeente van zowel mannen als vrouwen. In de huiskringen is het verzorgen van Bijbelstudies ook niet sekse gebonden. Onderscheid wordt latent wel gemaakt tussen dialogen aan de hand van Bijbelgedeelten, kenmerkend voor de behandeling van onderwerpen in huiskringen en het geven van onderwijs dat gericht is op de toerusting van de gelovigen of te wel de geloofsleer, die ons als evangelische gemeente kenmerkt.

Het merendeel van de schrijvers van boeken over de positie van vrouwen in de gemeente toont aan dat door de eeuwen heen de maatschappelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen de interpretatie en zelfs de vertaling van Bijbelgedeelten heeft beïnvloed. Sommige schrijvers (Cunningham/Hamilton en George/Dora Winston) hebben hun best gedaan om aan te tonen dat er in de Bijbel/ het Nieuwe Testament geen enkel onderscheid wordt gemaakt in positie tussen mannen en vrouwen. Beide beschrijven het onrecht dat vrouwen eeuwenlang is aangedaan naast het getuigenis van “Godsvrouwen” die van enorme betekenis zijn geweest bij de verbreiding van het Evangelie. Zij hebben zich afgevraagd of de christenen de Bijbel met betrekking tot de positie van de vrouwen niet te selectief lezen. Toch is de wijze waarop zij exegetisch verdedigen dat de Bijbel geen enkel onderscheid maakt in het functioneren van mannen en vrouwen niet overtuigend en krijgt hun interpretatie geen steun van andere exegeten..

Bescheidenheid past bij de beantwoording van de vragen, die in dit hoofdstuk worden gesteld vanuit de wetenschap dat de kerk de eeuwen door geen eenduidig antwoord hebben kunnen geven op deze vragen. De discussie cirkelt meestal rond de interpretatie van de twee zogenaamde “zwijgteksten” in het Nieuwe Testament. Het gevaar is dat al naar gelang een vooraf bepaald standpunt de teksten worden geïnterpreteerd. Dit wilden we zoveel mogelijk zien te voorkomen.

Gepoogd is dan ook om in eerste instantie aandacht te besteden aan de vraag welke functies door vrouwen worden vervuld in de Nieuw Testamentische gemeenten en van daaruit vervolgens na te gaan hoe de zogenaamde zwijgteksten moeten worden beoordeeld. Het bleek dat deze benaderingswijze nogal wat zelfdiscipline vergt. Het gesprek koerste al snel toch richting de zwijgteksten. In een vervolgbijeenkomst werd een nieuwe poging gewaagd om ons te concentreren op de vraag welke functies door vrouwen in de Nieuw Testamentische gemeente herkenbaar werden vervuld.

Welke functies herkenbaar door vrouwen vervuld in de gemeenten?

Zoals eerder opgemerkt toont de Bijbel aan dat vrouwen zich regelmatig in het gezelschap van Jezus en de discipelen bevonden en hen dienden. Jezus schuwde geen enkele ontmoeting met vrouwen en respecteerde hen als persoon volkomen gelijkwaardig aan de man, in tegenstelling tot de Joods rabbijnse traditie in die dagen. Vernedering van vrouwen en “superioriteitsdenken” van mannen was Hem vreemd. Terecht dat door schrijvers met schaamte wordt teruggeblikt op de wijze waarop door mannen eeuwenlang vrouwen werden ondergewaardeerd, ook in Christelijke kring helaas.

Desondanks hebben vrouwen een belangrijke rol gespeeld in de verspreiding van het evangelie, en kan niet worden ontkend dat ze bijzonder gezegend werden door God. Dat God zowel mannen als vrouwen begiftigd heeft met geestesgaven ten dienste van de gemeente wordt ook in onze gemeente ten volle erkend. Vraag is of de uitsluiting van vrouwen voor bepaalde functies gerechtvaardigd is vanuit het basisprincipe dat er in Christus geen onderscheid is tussen man en vrouw (Gal. 3:28).

Voor het antwoord op deze vraag werd nagegaan welke functies concreet in het Nieuwe Testament worden genoemd, die in de gemeente vervuld werden door vrouwen.

Profetes

- Anna diende God in de tempel met bidden en vasten en wordt een profetes genoemd (Luc. 2:36).
- Jezus verscheen na Zijn opstanding eerst aan vrouwen gaven hen opdracht aan de discipelen de vertellen dat Hij was opgewekt uit de dood (Matt. 28:7).
- In Hand. 2:17 meldt Petrus in zijn Pinkstertoespraak dat de uitstorting van de Heilige Geest een bevestiging is van hetgeen in Joël 2 is aangekondigd: “dat zonen en dochters zullen profeteren”.
- In Hand. 21:9 wordt vermeld dat de evangelist Filippus vier ongehuwde dochters had, die profetessen waren
- In 1 Cor. 11:5 wordt gesproken over vrouwen, die profeteren en wordt aangegeven hoe haar houding daarin moet zijn (ook van mannen overigens, hetgeen er op duidt dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen mannen en vrouwen ten aanzien van het profeteren)

Diverse Bijbeluitleggers, die het standpunt huldigen dat het vrouwen niet geoorloofd is te spreken in de samenkomsten geven aan dat het profeteren door vrouwen beperkt is tot het doorgeven van een “woord ter bemoediging” of een “openbaring” en dus niet aangenomen mag worden dat vrouwen tevens de “Woordverkondiging” mogen verzorgen. Andere Bijbeluitleggers gaan uit van een ruimere interpretatie en vinden dat vrouwen evenzeer de Woordverkondiging mogen verzorgen.

Priscilla en Aquila onderrichten Apollos

In Hand. 18 (vers 1-3 en 18-28) worden Priscilla en Aquila in gezelschap van Paulus beschreven. Zij kwamen niet alleen bij elkaar omdat ze allen hetzelfde beroep van tentenmakers uitoefenden. Uit dit hoofdstuk blijkt overduidelijk dat zij medewerkers¹ van Paulus waren en de Schriften uitlegden. Toen bleek dat Apollos, die vurig van geest het evangelie bracht in Efeze namen Priscilla en Aquila hem om onder hun hoede om het evangelie nauwkeuriger uit te leggen. Priscilla, de vrouw van Aquila, wordt het eerst genoemd. Zij zal ongetwijfeld van enorme betekenis zijn geweest voor het onderwijzen van het evangelie. In 1 Cor. 16:19 wordt vermeld dat zij een gemeente aan huis hadden.

Vrouwelijke diakenen en apostelen?

Aan het eind van de Romeinenbrief brengt Paulus de groeten over van een aantal medewerkers waaronder ook een aantal vrouwen. Fébe wordt een “diakonos” genoemd van de gemeente te Kenchreae (Rom. 16:1 en 2). Uit deze teksten blijkt dat zij een vooraanstaande vrouw is in deze gemeente en een leidinggevende functie vervult. Voor haar wordt hetzelfde woord gebruikt dat elders wordt vertaald als “diaken”. Ingewikkelder is vers 7. Voor de duidelijkheid wordt de NBG- en NBV-vertaling weergegeven.

“Groet Andronikus en **Junias**, mijn stamgenoten en medegevangenen, **mannen** onder de apostelen in aanzien, die reeds voor mij in Christus geweest zijn.” (NBG51)

“Groet Andronikus en **Junia**, mijn volksgenoten die met mij in de gevangenis hebben gezeten, die als **apostelen** veel aanzien genieten en die eerder dan ik één met Christus zijn geworden.” (NBV)

Junias of Junia. Gaat het nu om een man of een vrouw? Daarover is men het niet eens. Wat wel duidelijk is dat in het Grieks het woord **mannen** niet voorkomt, maar in de NBG-vertaling is ingevoegd. Omdat vrouwen geen apostelen kunnen zijn?

¹ Zie ook Rom. 16:3

Geconstateerd moet worden dat in de eerste gemeenten de “organisatie” van de gemeente zeker niet was uitgekristalliseerd. Gaandeweg werden er functies geschapen om de gemeente te ordenen en te kunnen leiden. Daarover wordt ook niet uitgebreid bericht in het Nieuwe Testament. Alleen kan wel gesteld worden dat vrouwen belangrijke functies hebben verricht in gemeenten. Rom. 16:1-16 is er een toonbeeld van. Dat moet ons ook voorzichtig maken de vrouw in de gemeente uit te sluiten van bepaalde functies. Daar waar de Bijbel dat onbetwistbaar doet zullen we dat dienen te respecteren. Dat brengt ons bij de vraag hoe de zogenaamde zwijgtteksten verstaan dienen te worden. Alvorens hierop verder in te gaan wordt in een volgend hoofdstuk eerst stilgestaan bij de relatie tussen ambten en gaven in de gemeente.

Conclusies:

- 3.1. Het gevaar is groot dat vanuit een maatschappelijk of kerkelijk gevormd vooroordeel de Bijbel wordt gelezen en met betrekking tot dit onderwerp uitspraken worden gedaan over de positie van de vrouw in de gemeente. Vertalingen van woorden, waarmee in beginsel zowel mannen als vrouwen werden aangeduid zijn in de loop van de kerkgeschiedenis afhankelijk van de visie op de relatie tussen mannen en vrouwen toegepast. Denk hierbij aan de vertaling van het woord “adelphoi” met broeders(NBG) t.o.v. broeders en zusters(NBV) of het woord “diakonos” als diaken t.o.v. dienares. Dit vraagt behoedzaamheid bij het interpreteren van Bijbelteksten.
- 3.2. Cunningham/Winston, vooraanstaande zendingswerkers tonen in hun boeken aan dat de vrouwen eeuwenlang “onderdrukt” en miskend werden en pogen tot een heroriëntatie te komen van de positie van de vrouw in de gemeente mede op grond van de zegenrijke arbeid en inzet van vrouwen op het zendingsveld en het getuigenis van zegenrijke Godsvrouwen. Hun standpunt is dat voor zowel mannen als vrouwen alle leidinggevende functies openstaan. De wijze waarop dit exegetisch wordt verklaard uit het beschikbare tekstmateriaal is niet overtuigend en krijgt geen steun van andere exegeten.
- 3.3. Paulus brengt in Rom. 16 mede namens een aantal vrouwen de groeten over aan de gemeente te Rome. Ze worden medearbeiders van hem genoemd. Er zijn gemeenten bij hen aan huis. Van Fébe wordt specifiek vermeld dat ze een “diakonos” is van de gemeente te Kenchreae en Junia(s) wordt een apostel genoemd. Door een summiere uiteenzetting in het N.T. van de zich ontwikkelende organisatievorm van de eerste gemeenten is het moeilijk aan de hand van deze opsomming van namen en activiteiten te concluderen welke rol deze vrouwen hebben vervuld. In ieder geval vooraanstaande en respectabele functies!

4. Ambten en gaven in de gemeente; vraagstuk van gezag en onderwerping.

Tot nu toe is aandacht besteed aan de vraag welke functies door vrouwen in de gemeente kunnen worden vervuld en is de vraag nog niet beantwoord of er beperkingen gelden in vergelijking met de functies die mannen mogen vervullen.

Vooropgesteld dient te worden dat de gaven van de Heilige Geest zonder onderscheid tussen mannen en vrouwen aan een ieder worden geschonken (1 Cor. 12).

Er moet dan ook onderscheid worden gemaakt tussen de ambten(bedieningen) en gaven voor een juist verstaan van de Schrift. Daarbij speelt het vraagstuk van gezag en onderwerping een belangrijke rol.

Gezag en onderwerping

Geen mens, man of vrouw, heeft van zichzelf enig gezag. Iedereen moet het uitdrukkelijk van God ontvangen hebben. God verleent gezag op grond van een te verrichten taak

(2 Kor. 13 : 10 / Hebr. 13 : 17) en niet op grond van persoonlijke eigenschappen.

Geen man heeft gezag, louter omdat hij man is.

Iedereen die gezag heeft, oefent dit uit binnen een bepaalde gezagskring. Het nieuwtestamentische woord voor "gezag" (exousia) kan ook "rechtsgebied" betekenen (Luc. 23 : 7) en duidt het gebied aan waarbinnen een bepaald gezag van kracht is.

Deze gezagskringen zijn dan: het huwelijk, het gezin, de staat, de plaatselijke gemeente en de arbeidssituatie. Iedere vorm van menselijk gezag heeft dan ook hierdoor duidelijke beperkingen. En in meerdere gezagskringen stelt God vrouwen aan en moeten mannen zich aan hen daarin onderwerpen.

In hoofdstuk 2 is aangegeven dat, waar in het Nieuwe Testament gesproken wordt over het hoofdschap van de man, dit beperkt is tot de huwelijksrelatie. Dat alle mannen een algemeen gezag over alle vrouwen hebben, mist derhalve elke Bijbelse grond.

Iemand, die gezag ontvangt, dient zich te houden aan de voorwaarden, die door God daaraan worden gesteld. Daarom worden we in de gemeente ook vermaand elkaar te onderdanig te zijn (Ef. 5 : 21). In Christus wordt niet gekeken naar afkomst, maatschappelijke positie of sekse (Gal.3:28).

In hoofdstuk 3 hebben we stilgestaan bij het feit dat veel vrouwen zegenrijk hebben gearbeid en tot op de dag van vandaag van onschatbare waarde zijn (geweest) in Gods Koninkrijk.

Nadere bestudering van functies die vrouwen vervulden in de Nieuw Testamentische tijd tonen aan dat er in ieder geval profetessen optraden, vrouwen ook mannen onderrichten en vrouwen vooraanstaande posities in de gemeente bekleedden, waaronder die van diaken en apostel. Functies met gezag. Ook in het Oude Testament is sprake van vrouwen als godsdienstige leiders. Denk aan Mirjam, Debora, Chulda en Esther.

We hebben al geconcludeerd dat vrouwen dus ook het Woord verkondigden en onderwezen in de gemeenten.

Blijft toch de vraag staan hoe met elkaar is te rijmen dat blijkbaar geen onderscheid wordt gemaakt in gaven, die door God aan zowel mannen als vrouwen worden geschonken en dat vrouwen toch in bepaalde situaties "bescheiden", "ondergeschikt" moeten blijven en zelfs moeten zwijgen.

Dit brengt ons bij het onderscheid tussen gaven en ambten (bedieningen)

Onderscheid tussen gaven en ambten:

Met betrekking tot de geestelijke gaven maakt de bijbel geen enkel onderscheid tussen man of vrouw. Toch bleek al snel na het ontstaan van christelijke gemeenten dat het functioneren van gemeenten uitsluitend op basis van de ontvangen geestelijke gaven niet voldoende was. Het oude leven moest dan wel in de dood gegeven worden, maar de oude leefpatronen bleken niet "vanzelf" te verdwijnen.

De eerste problemen ontstonden tussen de verschillende bevolkingsgroepen, die tot geloof gekomen waren. In Hand. 6 wordt verhaald hoe de zorg voor de gelovigen uit de heidenen werd verwaarloosd door de gelovigen uit de Joden. De apostelen gaven de gemeente de opdracht om te zien naar zeven mannen, die goed bekend stonden in de gemeente en vol Geest en wijsheid waren. De apostelen zouden hen dan in deze bijzondere bediening bevestigen opdat de gemeente zonder aanzien des persoons zou zorgen voor elkaar.

Hiermee wordt derhalve een bediening/ambt geïntroduceerd, dat bij het toenemen van het aantal gelovigen noodzakelijk was om leiding te geven aan een plaatselijke gemeente. Hoewel de taken tegenwoordig vaak in verband worden gebracht met de functie van diaken wordt deze term in dit Bijbelgedeelte niet gebruikt en kan met evenveel recht worden volgehouden dat hier sprake is van de vorming van een oudstenraad, zoals naar verder blijkt door de apostelen overal werd ingesteld om leiding te geven aan de plaatselijke gemeenten.

Op de eerste zendingsreis van Paulus en Barnabas ontstonden er inhoudelijke problemen over de toepassing van de wet op de gelovigen uit de heidenen. Er kwamen dus leerstellige geschillen aan het licht, die niet zomaar op grond van de door ieder ontvangen gaven van de Heilige Geest met elkaar opgelost werden. Besloten werd de geschillen voor te leggen aan de apostelen en oudsten te Jeruzalem. (Hand. 15) Paulus en Barnabas drukten hun mening niet door op grond van de aan

hen geschonken geestelijke gaven (ook niet op grond van hun persoonlijke door de gemeente bevestigde bediening trouwens!) maar lieten hun oordeel toetsen door het gezag van de gezamenlijke apostelen en oudsten te Jeruzalem!

Hieruit blijkt de noodzaak van een raad van gezagdragers, die gezamenlijk tot besluiten komen aangaande essentiële geloofszaken.

Nadat Paulus verschillende gemeenten gesticht heeft en overal oudsten had aangesteld of had laten aanstellen als opzieners voor de plaatselijke gemeenten gaf hij op doorreis naar Jeruzalem op zijn derde zendingsreis nog een aantal instructies aan de oudsten van de gemeente te Efeze bij zijn afscheid van hen. (Hand. 20:28vv) Zij moesten als opzieners toezien op zichzelf(!) en de hele gemeente en waken voor mensen van binnenuit en buitenaf, die de kudde uit elkaar zouden drijven door valse leer. Hieruit blijkt ook dat de oudstenraad primair leiding diende te geven aan de gemeente en moest waken over de gezonde leer.

In de pastorale brieven geeft Paulus instructies aan Timotheüs (1Tim.3) en Titus(Tit. 1) dat in alle steden oudsten moeten worden aangesteld en aan welke voorwaarden deze moeten voldoen. Kern van hun taken is hun verantwoordelijkheid voor de "zorg voor de gemeente" (1Tim. 3:5) en voor het handhaven van de gezonde leer van de Schriften(Tit. 1:9vv)

Samenvattend is de conclusie te rechtvaardigen dat de eindverantwoordelijkheid voor de zorg en het onderwijs in de plaatselijke gemeente bij de gezamenlijke oudsten berust en deze bediening is voorbehouden aan mannen, die daarvoor door God zijn geroepen.

Uitsluitend in Timotheüs 3:8-13 wordt ook een functieprofiel vermeld voor diakenen. Er is onduidelijkheid of dit uitsluitend is voorbehouden aan mannen. Naast het feit dat in 1Timotheüs 3:12 staat vermeld dat diakenen, de man zijn van één vrouw, is in 1 Tim.3:11 sprake van vrouwelijke diakenen. Veel commentatoren geven aan dat hiermee personen bedoeld worden die "niet ambtelijke diaconale taken" vervulden. Dit zou dan kunnen gaan om taken zoals Fébe in Rom. 12 of de vrouwen van diakenen(!) vervulden. Het woord "diakonos" wordt in het N.T. niet consequent met diaken vertaald. Op andere plaatsen gebruikt men het woord dienaar(2 Cor. 6:4), bediende (Joh. 2:9), dienares (Rom. 16:2).

In de NBV wordt ook in Fil. 1:1 het begrip "diakonoï" vertaald met dienaren.

Hoe dan ook het betreft hier een categorie gelovigen, die vooraanstaande functies vervulden in de gemeente. In dit verband is het goed de aandacht er op te vestigen dat ook in Timotheüs m.b.t. diakenen geen "gezagdragende taken" worden genoemd, maar de eis dat zij hun dienst goed vervullen. Hier wordt het werkwoord "diakoneo" gebruikt, hetgeen in brede zin "dienen", een "dienst vervullen" betekent.

Wordt in de aanhef van Fil. 1 dan niet bedoeld de brief te richten aan de oudsten en allen, die "dienden met specifieke taken" ?

Conclusies:

- 4.1. Geen mens, man of vrouw, heeft van zichzelf enig gezag. Iedereen moet het uitdrukkelijk van God ontvangen hebben. God verleent gezag op grond van een te verrichten taak en niet op grond van persoonlijke eigenschappen.
- 4.2. Ieder die gezag ontvangen heeft staat derhalve ook zelf onder gezag.
- 4.3. Gezag is gebonden aan een gezagskring (huwelijk, gezin, gemeente, overheid, werkkring)
- 4.4. Het hoofdschap van de man is beperkt tot de huwelijksrelatie
- 4.5. Er is sprake van dienend leiderschap vanuit het basisprincipe dat we elkaar onderdanig dienen te zijn
- 4.6. De Bijbel maakt melding van vrouwen die gezaghebbende functies vervulden als godsdienstige leiders, profetessen, diakenen, apostelen.
- 4.7. Uit de Handelingenbrief blijkt dat de ontwikkeling van een raad van oudsten onder de leiding van de Heilige Geest heeft plaatsgevonden om de plaatselijke gemeenten te leiden. In het bijzonder bleek dat met betrekking tot de zorg voor elkaar en bindende uitspraken over de geloofsleer.

- 4.8. Uit het getuigenis van de Handelingenbrief en de instructies van Paulus aan Timotheüs in de 1e Timotheüs brief blijkt dat alleen de functie van oudste is voorbehouden aan mannen, die daarvoor door God zijn geroepen en/of door de gemeenten zijn voorgedragen.
- 4.9. Nergens in de Bijbel wordt opgeroepen diakenen aan te stellen in de leiding van de gemeenten. De enige passage in het N.T. waarin wordt gesproken over diakenen (1Tim.3) maakt ook niet helder of hier sprake is van een afzonderlijk ambt of dat sprake is van een verzamelnaam voor allerlei vooraanstaande functies in de plaatselijke gemeenten. Uit 1 Tim.3:11 is niet af te leiden dat dit de vrouwen betreft van manlijke diakenen of dat daar ook sprake is van vrouwen, die diaconale taken vervulden. Het voorbeeld van Fébe uit Rom. 16:2 toont aan dat ook vrouwen "diaken" kunnen zijn.

5. Hoe moeten we de zwijgtteksten beoordelen?

Hierbij gaat het om die tekstgedeelten, die het spreken van vrouwen lijken te beperken, te weten:

"Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat. Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen, want het is een schande voor een vrouw als ze tijdens een samenkomst spreekt. Heeft het woord van God zich soms verspreid vanuit uw gemeente? Of heeft het enkel u bereikt?" (1Cor. 14:34-36 NBV)

"Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen; ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn. Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva. En niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod." (1Ti 2:11-14 NBV)

In 1 Cor. 14 gaat het over de orde in de gemeente onder meer toegespitst op het profeteren in de samenkomsten. Omdat Paulus het in 1 Cor. 11:2-16 onder andere heeft over het profeteren door vrouwen in de gemeente is het niet logisch uit het gedeelte in 1 Cor. 14 te concluderen dat de vrouwen helemaal niet mogen spreken in de samenkomsten. Dan zou Paulus zichzelf tegenspreken.

Het betreft hier uitspraken over de woordverkondiging, die bepalend zijn voor de geloofsleer. Er is immers sprake van onduidelijkheden (er moet opheldering worden gevraagd aan hun mannen thuis) en het gaat om meer dan alleen kennisoverdracht (het bereikte woord). Bovendien houdt de ondergeschiktheid verband met de gezagsrelatie in het huwelijk.

Dit blijkt ook uit de voorschriften die in 1 Cor. 11 worden genoemd voor de vrouw m.b.t. het profeteren. Van belang is dat een vrouw zich met haar haardracht en kleding niet "manlijk" maar als vrouw presenteert en door haar haardracht mede tot uitdrukking brengt dat zij het hoofdschap van haar man respecteert. Vanuit het aanvaarden van haar in de scheppingsorde gegeven positie naar haar man toe heeft zij de macht te profeteren. (zie ook hetgeen hierover in hoofdstuk 6 wordt genoemd)

In 1 Tim. 2 wordt Timotheüs onderwezen hoe leiding te geven aan gemeenten. Paulus vindt het niet goed wanneer vrouwen de gemeente onderwijzen of gezag hebben over mannen. Wanneer we ons echter realiseren dat Paulus Priscilla en Aquila tot zijn medewerkers rekent en dus ook Priscilla, een vrouw, Apollos het evangelie nauwkeuriger heeft uitgelegd (Hand. 18!) kan er geen sprake zijn van een algeheel verbod om onderwijs te geven. Willem Ouweneel geeft met de nodige slagen om de arm als zijn mening "dat de koppeling van onderwijzen en gezag hebben aangeeft dat het om een gezaghebbende vorm van leren gaat, niet het onderwijzen als kennisoverdracht".²

Kanttekening:

Het bleek binnen de studiegroep moeilijk aan te geven wat het verschil is tussen "gezaghebbend, met autoriteit spreken/leren" dat tot de verantwoordelijkheid van de opziensers wordt gerekend en

² W.J. Ouweneel in Bode des heils, oktober 1997 n.a.v. boek van George en Dora Winston

het spreken/leren door broeders (en zusters), die geen opzieners zijn. Gelet op de waarschuwing van Paulus aan Timotheüs alert te zijn op de zuigkracht van dwaalleer moet gedacht worden aan de verantwoordelijkheid van opzieners voor de juiste geloofsleer (Zie bijvoorbeeld 1 Tim. 4:6: 'onderlegd in de woorden van het geloof en de goede/juiste leer').

1 Tim. 2:11vv wordt verschillend uitgelegd. De uitleg is erg bepalend voor de opvatting of een vrouw de gemeente mag onderwijzen.

Om toch iets uitvoeriger op dit onderwerp in te gaan volgt onderstaand de letterlijke passage uit het artikel van Willem Ouweneel in Bode des heils, op grond waarvan de vlak hierboven geformuleerde uitspraken zijn gedaan:

"Voor mij is de bewering dat het in 1 Tim. 2:11v beslist over de getrouwde vrouw en de relatie tot haar eigen man zou moeten gaan, net zo extreem en ongeloofwaardig als de bewering dat vrouwen nooit ook maar enige vorm van schriftonderwijs zouden mogen geven, al helemaal niet naar mannen toe. De eerste bewering is gewoon uit de lucht gegrepen. De tweede bewering is eenvoudig in tegenspraak met Hand. 18:26, waar Priscilla en Aquila (let weer op de volgorde) Apollos de weg van God uitleggen. Als ikzelf mijn gedachten over 1 Tim. 2:11vv mag geven –maar ik geef mijn uitleg graag voor een betere- dan zou ik willen suggereren dat de koppeling van leren (Gr. didaskein) en gezag hebben (heersen) (Gr. authentein) aangeeft dat het om die gezaghebbende vorm van leren gaat die we bij een leraar of meester vinden, zoals Christus of Paulus dat was (zie vlak voor onze tekst in vs 7: leraar [didaskalos] van de volken; vgl. 4: 6; 6:1,3 [leer], of ook een opziener 3:2: bekwaam om te onderwijzen; 5:17), of Timotheüs als gedelegeerde van de apostel (4:13). Christus is het meest uitgesproken voorbeeld van een leermeester (zie Mt. 8:19; 9:11; 12:38; 17:24; 19:16; 22:16,24,36; 23:8; 26:18; steeds didaskalos [leer]meester), die met gezag sprak en daardoor discipelen (leerlingen, volgelingen) om Zich heen verzamelde (zie vooral Mt. 10:24v.). Met andere woorden: als dit de juiste benadering is, wil Paulus hier zeggen dat het ongepast zou zijn als een vrouw dit soort onderwijs zou geven dat haar (met name mannelijke) hoorders tot leerlingen zou maken, waardoor zij gezag over hen zou uitoefenen".

Hoe dan ook, het is niet zo maar mogelijk uit deze beide Bijbelgedeelten in algemene zin te concluderen dat vrouwen niet mogen spreken of leren in de gemeenten. Het met autoriteit onderwijzen en leren van geloofsleer is echter voorbehouden aan opzieners die door de Heilige Geest zijn aangewezen om de gemeente te leiden.

Conclusies:

- 5.1 Naast een gelijkwaardige benadering van vrouwen t.o.v. mannen (zie conclusies onder 2) wordt in een aantal passages in het Nieuwe Testament de functie aangegeven, die vrouwen vervullen. Genoemd worden de functie van profetes (Anna, vier dochters van Filippus) en onderricht (Priscilla). Woordverkondiging en onderwijs zijn dus niet per definitie voorbehouden aan mannen. Wel lijkt het "met gezag" spreken en onderwijzen voorbehouden aan daartoe door de Heilige Geest aangewezen mannen, die leiding geven aan de gemeente (1Cor.14:34-36 en 1 Tim. 2:11-14)
- 5.2 Uit de zogenaamde zwijgteksten kan niet worden geconcludeerd dat alle spreken en onderwijzen voorbehouden is aan mannen. Net zo min kan worden geconcludeerd dat alle mannen "met gezag" mogen spreken en onderwijzen.
- 5.3 In de twee Bijbelpassages die vrouwen beperkingen opleggen, de zogenaamde zwijgteksten is sprake van het met autoriteit onderwijzen en leren van geloofsleer, dat voorbehouden is aan opzieners.

6. Hoe moeten we de passages verstaan, waarin diverse kledingvoorschriften worden gegeven.

Vooropgesteld dient te worden dat de kledingvoorschriften niet direct van belang zijn voor de vraag welke functies vrouwen in de gemeente mogen vervullen. Dat deze vraag toch naar boven is gekomen houdt verband met de bestudering van 1 Cor. 11:2-16 waar sprake is van het profeteren door vrouwen. Paulus noemt een aantal voorschriften waaraan de presentatie van vrouwen moet voldoen willen ze mogen profeteren. Trouwens, in hetzelfde gedeelte wordt ook een en ander gezegd over de presentatie van mannen, maar dat terzijde. De eeuwen door zijn met name de vrouwen onderworpen (geweest) aan allerlei kledingvoorschriften, waarvan de vraag gewettigd is of deze zo bedoeld zijn in de Schrift.

In het boek "Man en vrouw in de traditie der eeuwen" van Dr. R. Seldenrijk wordt voor met name de reformatorische achterban duidelijk gemaakt dat de "hoedencultuur", de wijze waarop is omgegaan met de voorschriften rond haardracht en "sobere kleding" (1Petr. 3, 1 Tim. 2:9) zeker niet Bijbels gefundeerd waren. Hij doet dat overigens met alle respect naar de achterban! Behandeling van deze onderwerpen valt echter buiten het bestek van deze studie.

Door de relatie die Paulus legt tussen de presentatie van de vrouwen en het profeteren door vrouwen in 1 Cor. 11 is het van belang toch enkele opmerkingen te plaatsen:

- Paulus spreekt niet over het dragen van een hoed, maar over het haar als een bedekking voor de vrouw. Het is goed te beseffen dat de haardracht van de vrouw haar identiteit sterk doet uitkomen.
- Van belang is dat een vrouw zich met haar haardracht en kleding niet "manlijk" maar als vrouw presenteert en door haar haardracht mede tot uitdrukking brengt dat zij het hoofdschap van haar man respecteert.
- Vanuit het aanvaarden van haar in de scheppingsorde gegeven positie naar haar man toe heeft zij de macht te profeteren.
- De betekenis van een macht op het hoofd vanwege de engelen levert voor veel schriftverklaarders problemen op. Een van de interpretaties is dat de vrouw vanwege haar presentatie in overeenstemming met haar positie t.o.v. haar man gezag heeft om te profeteren en derhalve ook met vrijmoedigheid kan oordelen over engelen. In 1 Cor. 6:3 wordt melding gemaakt van het feit dat de heiligen zullen oordelen over de engelen. (George/Dora Winston)

Gelet op het feit dat dit onderwerp buiten het bestek van deze studie valt laten we conclusies achterwege.

6. Totaaloverzicht conclusies

Scheppingsorde

- 1.1. Uit het scheppingsverhaal is niet precies af te leiden wat de onderscheiden positie van man en vrouw is. Er wordt op geen enkele wijze aangegeven hoe de samenwerkingsrelatie tussen man en de vrouw vorm is gegeven. Ze zijn gelijkwaardig en volledig op elkaar aangewezen; en afhankelijk van elkaar, samen "mens".
- 1.2. Zowel man als vrouw dragen een eigen verantwoordelijkheid naar God en t.o.v. elkaar.
- 1.3. Het heersen van de man over de vrouw is geen scheppingsopdracht maar het gevolg van de zondeval.
- 1.4. De beschreven relatie tussen man en vrouw in het scheppingsverhaal duidt op een huwelijksrelatie, zoals ook blijkt uit de verwijzingen van Jezus en de apostelen in de context van het huwelijk. Er is geen grond voor de gedachte van het hoofdschap van iedere willekeurige man over iedere willekeurige vrouw.

Onderscheid man/vrouw

- 2.1. In Christus is de gelijkwaardigheid van man en vrouw hersteld. Door de eeuwen heen heeft de kerk dit principe vaak veronachtzaamd en in een aantal opzichten de benutting van door God aan vrouwen gegeven geestesgaven belemmerd/verhinderd. Daardoor heeft de kerk in zijn algemeenheid het welzijn van allen als gemeenschap niet bevorderd.
- 2.2. Door de veronachtzaming van de gelijkwaardige positie van de vrouw ten opzichte van de man in de gemeente draagt de kerk collectief schuld aan de onderdrukking van vrouwen en past het haar daarvoor schuld te belijden. Daarbij is het van belang na te gaan in welk opzicht ook in onze gemeente de zusters tekort zijn gedaan in het benutten van hun geestelijke gaven.
- 2.3. De onderscheiden positie van man en vrouw wordt in het Nieuwe Testament met name beschreven vanuit het perspectief van het huwelijk.

- 2.4. Jezus heeft vrouwen nadrukkelijk betrokken in zijn bediening, hen hooggeacht in contrast met de heersende Joods rabbijnse en Griekse traditie. Zij waren de eerste boodschappers van de opstanding!
- 2.5. In Christus vervalft het onderscheid onder mensen in wie “de meeste” en “de mindere” is op vele terreinen, waaronder die tussen man en vrouw (Gal. 3:28)
- 2.6. In 1 Cor. 7 noemt Paulus de voordelen van een ongehuwde staat van mannen en vrouwen, omdat ze zich dan onverdeeld kunnen wijden aan de Heer. Wat dit betekent in relatie tot hun functioneren in de gemeente in het bijzonder en in het maatschappelijk verkeer in zijn algemeenheid krijgt geen aandacht.

Door vrouwen vervulde functies in Nieuw Testamentische gemeente

- 3.1. Het gevaar is groot dat vanuit een maatschappelijk of kerkelijk gevormd vooroordeel de Bijbel wordt gelezen en met betrekking tot dit onderwerp uitspraken worden gedaan over de positie van de vrouw in de gemeente. Vertalingen van woorden, waarmee in beginsel zowel mannen als vrouwen werden aangeduid zijn in de loop van de kerkgeschiedenis afhankelijk van de visie op de relatie tussen mannen en vrouwen toegepast. Denk hierbij aan de vertaling van het woord “adelphoi” met broeders (NBG) t.o.v. broeders en zusters (NBV) of het woord “diakonos” als diaken t.o.v. dienaar. Dit vraagt behoedzaamheid bij het interpreteren van Bijbelteksten.
- 3.2. Cunningham/Winston, vooraanstaande zendingswerkers tonen in hun boeken aan dat de vrouwen eeuwenlang “onderdrukt” en miskend werden en pogen tot een heroriëntatie te komen van de positie van de vrouw in de gemeente mede op grond van de zegenrijke arbeid en inzet van vrouwen op het zendingsveld en het getuigenis van zegenrijke Godsvrouwen. Hun standpunt is dat voor zowel mannen als vrouwen alle leidinggevende functies openstaan. De wijze waarop dit exegetisch wordt verklaard uit het beschikbare tekstmateriaal is niet overtuigend en krijgt geen steun van andere exegeten.
- 3.3. Paulus brengt in Rom.16 mede namens een aantal vrouwen de groeten over aan de gemeente te Rome. Ze worden medearbeiders van hem genoemd. Er zijn gemeenten bij hen aan huis. Van Fébe wordt specifiek vermeld dat ze een “diakonos” is van de gemeente te Kenchreae en Junia(s) wordt een apostel genoemd. Door een summiere uiteenzetting in het N.T. van de zich ontwikkelende organisatievorm van de eerste gemeenten is het moeilijk aan de hand van deze opsomming van namen en activiteiten te concluderen welke rol deze vrouwen hebben vervuld. In ieder geval vooraanstaande en respectabele functies!
- 3.4. Naast een gelijkwaardige benadering van vrouwen t.o.v. mannen (zie conclusies onder 2) wordt in een aantal passages in het Nieuwe Testament de functie aangegeven, die vrouwen vervullen. Genoemd worden de functie van profetes (Anna, vier dochters van Filippus) en onderricht (Priscilla). Woordverkondiging en onderwijs zijn dus niet per definitie voorbehouden aan mannen. Wel lijkt het “met gezag” spreken en onderwijzen voorbehouden aan daartoe door de Heilige Geest aangewezen mannen, die leiding geven aan de gemeente (1Cor.14:34-36 en 1 Tim. 2:11-14)
- 3.5. Uit de zogenaamde zwijgteksten kan niet worden geconcludeerd dat alle spreken en onderwijzen voorbehouden is aan mannen. Net zo min kan worden geconcludeerd dat alle mannen “met gezag” mogen spreken en onderwijzen.

Gezag en onderwerping; gaven en ambt

- 4.1. Geen mens, man of vrouw, heeft van zichzelf enig gezag. Iedereen moet het uitdrukkelijk van God ontvangen hebben. God verleent gezag op grond van een te verrichten taak en niet op grond van persoonlijke eigenschappen.
- 4.2. Ieder die gezag ontvangen heeft staat derhalve ook zelf onder gezag.
- 4.3. Gezag is gebonden aan een gezagskring (huwelijk, gezin, gemeente, overheid, werkkring)
- 4.4. Het hoofdschap van de man is beperkt tot de huwelijksrelatie

- 4.5. Er is sprake van dienend leiderschap vanuit het basisprincipe dat we elkaar onderdanig dienen te zijn
- 4.6. De Bijbel maakt melding van vrouwen die gezaghebbende functies vervulden als godsdienstige leiders, profetessen, diakenen, apostelen.
- 4.7. Uit de Handelingenbrief blijkt dat de ontwikkeling van een raad van oudsten onder de leiding van de Heilige Geest heeft plaatsgevonden om de plaatselijke gemeenten te leiden. In het bijzonder bleek dat met betrekking tot de zorg voor elkaar en bindende uitspraken over de geloofsleer.
- 4.8. Uit het getuigenis van de Handelingenbrief en de instructies van Paulus aan Timotheüs in de 1e Timotheüs brief blijkt dat alleen de functie van oudste is voorbehouden aan mannen, die daarvoor door God zijn geroepen en/of door de gemeenten zijn voorgedragen.
- 4.9. Nergens in de Bijbel wordt opgeroepen diakenen aan te stellen in de leiding van de gemeenten. De enige passage in het N.T. waarin wordt gesproken over diakenen (1Tim.3) maakt ook niet helder of hier sprake is van een afzonderlijk ambt of van een verzamelnaam voor allerlei vooraanstaande functies in de plaatselijke gemeenten. Uit 1 Tim.3:11 is niet af te leiden dat dit de vrouwen betreft van manlijke diakenen of dat daar ook sprake is van vrouwen, die diaconale taken vervulden. Het voorbeeld van Fébe uit Rom. 16:2 toont aan dat ook vrouwen “diaken” kunnen zijn.

Hoe moeten we de zwijgteksten beoordelen?

- 5.1 Naast een gelijkwaardige benadering van vrouwen t.o.v. mannen (zie conclusies onder 2) wordt in een aantal passages in het Nieuwe Testament de functie aangegeven, die vrouwen vervullen. Genoemd worden de functie van profetes (Anna, vier dochters van Filippus) en onderricht (Priscilla). Woordverkondiging en onderwijs zijn dus niet per definitie voorbehouden aan mannen. Wel lijkt het “met gezag” spreken en onderwijzen voorbehouden aan daartoe door de Heilige Geest aangewezen mannen, die leiding geven aan de gemeente (1Cor.14:34-36 en 1 Tim. 2:11-14)
- 5.2 Uit de zogenaamde zwijgteksten kan niet worden geconcludeerd dat alle spreken en onderwijzen voorbehouden is aan mannen. Net zo min kan worden geconcludeerd dat alle mannen “met gezag” mogen spreken en onderwijzen.
- 5.3 In de twee Bijbelpassages die vrouwen beperkingen opleggen, de zogenaamde zwijgteksten is sprake van het met autoriteit onderwijzen en leren van geloofsleer, dat voorbehouden is aan opzieners.

7. Eindconclusies.

- a. In de plaatselijke gemeente staan met uitzondering van het ambt van oudste/opziener alle functies open voor mannen en vrouwen.
- b. In de plaatselijke gemeente berust de leiding bij een raad van oudsten/opzieners, die met gezag zorgdragen voor de gemeente; indien nodig gezaghebbend (bindend) oordelen over profetieën/geestesuitingen; en gezaghebbend (bindend) onderwijzen in en uitspraken doen over de geloofsleer.
- c. Indien deze conclusies worden gedeeld betekent dit dat binnen de gemeente De Terp de volgende functies eveneens voor vrouwen opengesteld worden:
 - woordverkondiging
 - dienstleiding
 - bediening van de maaltijd van de Heer